

LABA DIENA, PONE ENRIKE!

Nelabai smagu rašyt apie žmogų, kuriam tebesi skolingas du rubliu. Ir amžinai liksi skolingas, nes pono Enrikės jau nebėr ir nedaug kas težino jo kapą lapais apkritusiam Rokantiškių kalvyne. Ir ne tik todėl, kad tos kapinės didžiulės. Nelabai drąsu rašyt dar ir dėl to, kad ponas Enrikė rašančių ir raštingų žmonių sluoksniuose turėjo gausybę draugų ir pažįstamų. Netgi gana artimų bičiulių turėjo. Jie, aišku, pažinojo Enrikę nepalyginamai geriau negu aš, bent jau keletas iš jų. Vienas, tiesa, pažadėjo skirti ponui Enrikei postorį romaną, kitas dar tyli, bet nėra jokios abejonės, kad irgi kada nors prabils. Įsiterpti tarp šių dviejų artimų herojaus pažinotojų tikrai nejauku. Bet atsivėrus kad ir tariamai kūrybos laisvei, imsiu ir pabandysiu, juolab kad abu profesionalai yra įsikinkę į daug sunkesnę jungą.

Poną Enrikę sutikdavau labai dažnai, tačiau tai dar nieko nereiškia. Jis pažinojo šimtus žmonių, ir šimtai pažinojo jį, Enrikę. Jis galėjo ir mokėjo patarti, o sunkesnę valandą ir padėti aktoriams, režisieriams, rašytojams, dailininkams – gal kiek menčiau dirigentams bei kompozitoriams, bet visgi pagelbėdavo ir patardavo net šiems.

Dažnas paklausydamo jo ir neprašaudavo prošal. Pats ponas Enrikė galėjo tapti dideliu aktorium, pakako tam ir duomenų, ir vaidybinio багаžo. Bet netapo. Užtat turėjo gerą skonį ir tikrą uoslę beveik visiems menams: tokie žmonės gal ir nėra labai reti, tačiau dažniausiai jie tikri niurzgliai, surukę tyleniai ir pasaulio kritikai – vien dėl to, kad patys nieko nenuveikė, nors ir žinojo, kaip ir ką reikėtų daryti. Bet ponas Enrikė buvo kitoksai. Ramstydamas „Literatų“ barą, jis spėdavo ne tik pasakyti keletą komplimentų poniai Šabaniauskienei, bet ir pažerti puokštę tokių sąmojų, kad visiems aplink iš juoko tirtėdavo pilvai. Plevėsa didžiaja šio žodžio prasme. „O ir apsigimęs aktorius – jo siela buvo beveik nežvelgiama.

„Tikrasis žmogaus vidus“ ar kaip ten sako „sielų inžinieriai“ ir aiškiaregiai. Niekas net neįtarė, kad Enrikė išgyvena po kelias dramas kasdien, nes nuolat kvatodavo, traukdavo per dantį visus iš eilės, siūlydavosi padėti, guosdavo ir taip toliau. Tiesa, aniedu prozininkai ir dar vienas poetas gal ir žinodavo, kas iš tikrųjų vyksta pono Enrikės sielos užkaboriuose, bet jie su niekuo tuo nesidalino. Nelabai kas ir domėjosi. Prie baro rinkdavosi daugiausia tokie, kuriems įdomiausi būdavo jie patys. Jų ir skausmai didžiausi, ir skolos, ir kančios. Gal ir Enrikė buvo sau įdomus, kas žino. Pažinojau jau bene penkiolika metų, bet rimtai pasišnekėti taip ir neprisirengėm. Bent jau jis. O aš gal ir bandžiau pasakyti ką širdingo, bet jis nelabai klausėsi. Gal nemanė, kad aš kada nors imsiuos plunksnos, teptuko ar bandysiu kopti ant ramos, tad ir pono Enrikės patarimai man būdavo šykštūs, trumpi ir geranoriškai paprasti.

Štai gal daugelis dar pamena – buvo Senamiestyje tokia kopūstais pradvisusi valgykla su skliautais. Čia jau nuo aštuntos valandos ryto galėjai pilti alų „iki krūminių dantų“. Šiandien ten blizga labai prašmatnus restoranas su keliais galionuotais šveicoriais ir baltu fortepijonu. Vieną niūrų rytą ir aš ten užsukau, kur jau neužsuksi, kai gerklė sukepus, o galva plyšta! Poną Enrikę pirmąjį ir pažinau – guvų kaip visada, plačiai šypsantį, su pilka megzta berete ir plačiaskverniu kariško pavyzdžio žaliu lietpalčiu. Įsitaisiau prie didelio stalo ir, išgėręs keturis butelius, dar niekur nenorėjau eiti. Gera buvo ir čia, tarp senyvų ir dar jaunų meno žmonių, kuriems alus ir sriuba, ir duona. To gero šitoj skliautuotoj salėj pakako – ligi lubų riogsojo „Tauro“ alaus prikrautos dėžės, – ir tuščios, ir pilnos. Man pasirodė, kad ponas Enrikė, kažką labai gyvai aptaręs su kompozitorium Vokietaičiu, atidžiai žvelgia ir į mane. Tai buvo naujiena – pirmasis ponas Enrikė mane pastebėdavo labai retai, o jei ir pastebėdavo, tai tik pašiepdavo ar, tvojęs per petį, nuskubėdavo prošal. Bet šįkart jis staiga pasikėlė, žengė artyn ir išpūtė dūmą man už apykaklės. Net šilta pasidarė. O Enrike atsisėdo priešais, įsipylė alaus į mano stiklinę ir išgėrė. Didelės kaip lėkštės jo akys dabar buvo visai arti.

– Klausyk, – pasakė jis. – Tu geriau nesilankyk čia... Bent rytais. Aišku, tu vis tiek ateisi, bet pasidairyk! Argi nematai, kad jie jau viena koja... a? Supratai? Geriau ateik vakare prie baro, ten dar

pasitaiko kitokių, hau!

Jis sudavė man per petį ir vėl grįžo prie savo kompozitoriaus. Abu tuojau pradėjo linksmai kvatot. Ant kito būčiau gal pyktelėjęs, bet jau žinojau, kad ponas Enrikė visada teigus, šitą pripažįsta netgi tie, kurie nekenčia jo už aštrų liežuvį, nors teigia, kad ne už liežuvį, o už „tuščią ekstravaganciją, ekscentriškumą ir bohemišką gyvenimo būdą“. Jie dar sakydavo: „jis blogai save veda, mirs patvory!“ Tie žmonės gal ir nuoširdokai smerkė visus atvirus lėbautojus, mokė saikingai ir kultūringai gert, visai nė nepagalvodami, kad tokie žmonės kaip Enrikė visiškai neturi sąlygų ir lėšų smagintis užsidarę kur užmiesčiuose, toli nuo visuomenės akių. Nelabai kas jų ir paisė!

Dabar pagalvoju, kad ponas Enrikė galėjo tapti ne tik įžymiu aktoriumi, bet ir šmaikščiu publicistu, populiariu rašytoju, o gal net kokiu spaudos „atache“. Bet jis buvo tik nuolatinis kelių barų lankytojas, kelių vaikučių tėvas, o jo darbų diapazonas buvo visai kitoks. Kartais jis nusiskusdavo ir barzdą, ir ūsus, bet iš tolo matei – antai menininkas eina! Jis galėjo parašyti puikią recenziją apie meno knygą („Laba diena, pone Gogenai!“), galėjo suvaidinti epizodinę (būtų galėjęs ir neepizodinę!) rolę kokiam lietuviškam kankinių filme. Galėjo ir teatre, bet ten nelindo, su teatralais buvo apsiptykęs. Tačiau kino studijoj jam patikėjo tik butaforininko pareigas, o su spauda jį dar siejo ir darbo knygelė, kur buvo įrašyta, kad nuo tokių iki tokių metų ponas Enrikė dirbo priėmėju prie spaudos mašinų. Tai nė kiek nekliudė jam gyventi plačiai, linksmai, laisvai ir nerūpestingai. Turėjo savo vidinę laisvės nuostatą ir visiškai nesibijojo jokių viršininkų. Pripažinkit, retas bruožas! Didžiausi bėduliai stengėsi mokytis iš jo gyvenimo džiaugsmo. Ponui Enrikei sąmojo niekad nepristigdavo, ir ne kokio lėkšto, o tikro. Niekad nemačiau jo visiškai blaivaus, bet niekad neregėjau ir besistvarstančio už sienų. Nebent numigdavo kiek, užsikniaubęs ant stalelio, bet anuomet tai nebuvo pati didžiausia nuodėmė, bent tarp savų žmonių. „Literatuose“ tai buvo net įprastas dalykas, niekas dėl to nė nemanė šturpti, lauk nevarydavo nė administratorė. Įvairiausių meno profesijų vyrai ir moterys mielai burdavosi aplink Enrikę, šitam pusgirčiam satyrai patikėdavo savo kūrybines paslaptis. Nė nekalbant apie asmenines! Jei tik tokių turėdavo. Ponas Enrikė mielai suteikdavo moralinę paramą, nebūtinai mainais už finansinę. Niekad nemačiau pono Enrikės moterų kompanijoj, nebent mišrioj. Kas be ko, moterų jis nevengė, kur ten! Juk tie trys vaikučiai irgi ne patys atsirado! Jam pritiko gerti, linksmintis, kvailiot. Taip jau būna – kas tinka vienam, visai nedera kitam. Drabužiai, manieros, moterys. Taigi Enrikei pritiko gert, rūkyt, kalbėt apie menus, o keiktis jis beveik nesikeikė. Jis turėjo r a c i j o s, taip gal būtų pasakę patys artimieji Enrikės bičiuliai. Nemačiau jo ir pikto bei nusiminusio. Kitas, žiūrėk, aimanuoja, virkauja, skundžiasi dėl menkausio nieko, menininkai netgi labai mėgsta taip elgtis. Nereta ir tokių, kurie viešai žada žudytis. Ko gi tikisi? Atkalbinėjimų, užuojautos? Gal net pritarimo? Ponas Enrikė visus tokius labai nuoširdžiai niekino.

Viename bistro vis matydavau jį valgant karštas dešreles su garstyčiom ir geriant rytinę kavą. Tiesa, tokios užteigėlės dar nesivadino „bistro“. Ir jose svaigalus kliukindavo nuo ankstyviausio ryto. Taigi tame bistro, tokioj gan nuošalioj landynėlėj, ponas Enrikė niekados negerdavo, nors aplinkui nuo pat atidarymo jau ūždavo aplinkinių mokslo įstaigų darbuotojai. Enrikė čia sveikindavosi kone su kiekvienu, klausdavo apie įvairiausius reikalus, dalindavosi sporto prognozėm, bet taurelės neliesdavo. Gal turėjo kokių sąskaitų su šita skyle, gal buvo davęs kokius įžadus bent čia negerti? Visko gali būt. Talentingi žmonės neretai turi savų keistumų ir prietarų, o ponas Enrikė buvo tikrai talentingas. Nesu „talentotyros licenciatas“, taip kitąsyk save pašaipiai pavadino vienas mūsų satyros liūtas, bet kad Enrikė talentingas, iš tolo matei. Vien talentas bendrauti su žmonėm ką reiškę! Tiesa, gal dar nebuvom taip klaikiai susvetimėję, bet vis tiek! Šveicoriai, darbininkai, padavėjos, taksistai, akušerės, recidyvistai, įvairausio kalibro valdininkai, nė nekalbant apie paties įvairausio plauko menininkus – visi iki vieno galėjo pasikalbėt su ponu Enrike apie savo profesijos bei veiklos problemas, ypatumus ir, žinoma, žavesį. Jis gebėdavo palaikyt pokalbį ne tik apie turgaus kainas ir bendrą padėtį krašte. Konferuodavo ir tiesiog profesionaliai leisdavosi į disputus su ekonomistais, teisininkais, chirurgais ir „kaustytais“ menų kandidatais. Galėdavo ir aršiai ginčytis, bet visuomet išlaikydavo „bon ton“, net replikuodamas karininkams, o tai jau visai reta ginčinių būryje. Tiesa, kartais mėgo ir piktokai pašmaikštauti. Sykį prisėdau šalia jo parodų kavinukėj. Priešais mus įsitaisė

labai prašmatni pora – jie gėrė konjaką ir rūkė plonus ilgus rudus cigariukus. Na, ne cigariukus, tokios cigaretės ten buvo. Kalbėjo apie parodą, bet vis apie tas cigaretes prisimindavo – kaip jas lengva traukti! Koks kvapus dūmas. Kaip sunku jų gauti. Tada ten dar buvo rūkoma, peleninės stovėjo. Pono Enrikės akių lėkštės tiesiog skvarbė tą porą, kaip jie nejuto! Puiki pora: įmetėjęs vyrukas aiškiai buvo aukštesnio rango ideologinis darbuotojas. Jo dama, kiek jaunesnė, ryškiai išsitepus dažais, matyt, irgi triūsė kokiam „sektoriuj“. Tokius ponulius jau tuomet laisvai leido važinėti po visus užsienius – juk savi, neprikiaulins! Ponas Enrikė, aišku, iškart suprato, kokie paukšteliai tupi anapus stalo, vis čiaupė lūpas, kumšėjo man į šoną ir tikriausiai galvojo, kaip čia tą žmogų užšnekinus ir „pastačius į vietą“. Abu kalbėjosi nudūrę akis po stalu ir vis čiulpė tą indišką ar kitokią taboką. Kvapi, ką jau čia! Užvis labiausiai Enrikę pykdė iki mūsų ausų atsklindantys to vyro aiškinimai savo damai: „Argi čia paveikslai?.. Aš buvau Drezdene, buvau Kordoboj, daug kur buvau, bet, žinai, tokio šlamšto...“ Ir taip toliau, tokia dvasia. Dama tik linkčiojo, ką ji jam galėjo sakyti? Štai tuomet ponas Enrikė ir pasirodė, koks esąs iš tikrųjų – jis paėmė lapuką popieriaus, įskaitomai užrašė jame kažkokį adresą, telefoną ir vardą su pavarde. O tada pakišo tą lapuką vyro panosėn ir kreipėsi:

– Gerbiamas drauge! Štai jums mano adresas ir telefonas, imkit, imkit, nesibijokit!

Gerbiamas draugas paraudo, pasišiaušė, buvo aiškiai nepratęs prie tokių pažinčių, bet, matyt, nusprendė, kad čia ne vieta rodyti galią. Jis truputėlį atlėgo, netgi smalsėliau sužiuro į poną Enrikę ir purkštelėjo:

– Kuriam galui man tas tavo adresas?

Ir jis mestelėjo popierėlį atgal, tas nuskriejo ant grindų. Aparato darbuotojas padarė dvi šiurkščias klaidas – kreipėsi į poną Enrikę „tu“ ir nepagarbiai sviedė lapuką su adresu. Norėjo, aišku, prieš savo damą pasirodyti, vienas būdamas taip nesielgtų. Bet Enrikė jam jau nedovanojo! Tik iš kur tam vargšui buvo žinoti tokių talentų keistybės? Tas vyras iškart užmiršo Enrikę, pasisuko į partnerę ir varė savo šneką toliau. O ponas Enrikė atsistojo, pakėlė savo lapuką nuo nelabai švarių kavinės grindų, dėl tvarkos pūstelėjo, įgrūdo tą popiergalį įžeidėjo kišenėn, ten, kur džentelmenai nešioja nosinaites fantazijas, ir visai ramiai prakalbo:

– Matai, liurbi, aš juk nežinojau, kad tu toks nemandagus. Bet nieko! Aš gi savo adresą tau duodu tik tam, kad tu galėtum man atsiųsti tokių va iš karvašūdžio susuktų cigariukų! O telefonas irgi vien tam, kad paskambintum, jog gavai ir išsiuntei man. Ar aišku tau?

Visa tai pasakęs, ponas Enrikė plačiai nusišypsojo. Valdininkas sėdėjo it suakmenėjęs, net to popieriuko iš kišenėlės neištraukė. Paskui jo kaktą išmušė smulkutėliai prakaito lašai, o žandai išsipūtė taip, jog atrodė, kad jis tuoj tuoj susivems! O aš maniau – infarktas! Jis kažką pradėjo vapėti, bet jokio garso nebuvo... Tik paskui supratau, kad jis kviečia... sargybą! Bet jis, matyt, buvo vis dėlto gana aukštas savo kastos valdininkas. Tokiems nevalia su bet kuo kiverčytis! Argi pulkininkas kibs prie eilinio dėl neužsegto sagos, tai seržanto rūpestis. Taip ir čia – jis išraudo, pabalo ir susivaldė. Matyt, visa tai žinojo ar bent nujautė ir ponas Enrikė, nes ramutėliausiai gurkštelėjo lietuviško kadagių džino ir užsigėrė jį pošilte kava. O ponas valdininkas dar brūkštelėjo ranka per tą vietą, kurią medikai vadina „širdies plotu“, pasitrynė ausį, suplėšė lapuką į smulkiausius skutelius ir tiek tepasakė:

– Galvijas tu! Mes dar pasimatysim. – Ir savo damai: – Eime, Donata!

Jiedu pakilo ir išėjo. Į mano siūlymą tuojau iš čia dingt ponas Enrikė tepratarė:

– Ką čia tu... Aš žinau, kas jis toks, tas šungrybis. Tik ką jis man padarys. Nieko!

Kai po mėnesio sutikau Enrikę toje pačioj rytinėj valgykloj, į kurią jis man patarė nevaikščioti, ir paklausiau, ar jis dar matėsi su tuo valdininku, kaip anas buvo žadėjęs, ponas Enrike atsakė:

– Kurgi ne! Susitikom, žinoma. Ties Čiurlionio gatvės kampu – jis sėdėjo šalia savo vairuotojo, o aš ėjau per gatvę. Kadangi buvo mano pirmenybė, jis turėjo palaukti, kol aš pereisiu! Nevaikščiok į šitą kloaką, aš gi sakiau tau! Škak!

Ir jau šnekėjosi su ką tik sostinėn iš Raseinių atvykusiu žemaūgiu barzdotu vyriškiu – filosofu berods, tokiu niūra pažiūrėti.

Kitą sykį padėjau jam sukrauti į sunkvežimį bulves, kurias pono Enrikės šeimai kaipo lengvatą paskyrė spaustuvinių profsajunga.

– Jie mano, kad papirks mane bulvėm, – pasakė man ponas Enrikė, – ir aš dar būsiu žmogum! – Jis klaikiai nusikvatojo, net išraudo. Ponui Enrikei tuomet ėjo gal keturiasdešimt šešti metai. Enrikė buvo aukštesnis nei vidutinio ūgio, plaukus kažkodėl vertė ant to paties šono kaip ir nusikaltėlių fiureris Adolfas H., o jo akys, kaip sakyta, buvo nelyg Baskervilių šuns. Taip jis pats sykį palygino. Daugiau jis, rodos, niekuo labai neišsiskyrė. Tik ėmė gal dar dažniau gert ir rečiau šypsotis. Arba šypsodavosi liūdnei. Matyt, jau nustojo tikėjęs, kad vieną dieną prie spaudos priėmimo mašinos atbėgs kurio nors teatro vyriausiasis režisierius, išsitrauks butelį konjako (nebūtinai „Camus“, ne!) ir plos jam per petį:

– Enrike! Drauguži! Tai tu dar čia? Nagi, marš su manim! Marš, paskui aš jiems pasakysiu, kur tu dingai. Tu čia niekais užsiimi, o man verkiant reikia karaliaus Lyro!

Ir jiedu čia pat, prie spaudos priėmimo mašinos, dar išmetę po gerą burną, nutols begaliniais spaustuvės koridoriais, į kuriuos ponas Enrikė daugiau niekad o niekad nebegrįš! Nebent savo buvusiems darbo draugams papasakot, kaip jis kūrė tokį arba kitokį vaidmenį.

Taigi toksai miražas ponui Enrikei vis rečiau besivaideno. Gal ir gerai! Juk jis buvo realistas. Gan šaltą viduržiemį mačiau, kaip jis su savo trim berniukais ir su rogutem iškylavo po Vingį. Du vyresni šliuožė slidėm mažylį, šiltai įmuturiuotą, Enrikė tempė rogelėm. Man mostelėjo tik iš tolo:

– Sveikas! Nebelandžioji į tą skylę?

Ir nė nelaukęs atsako nubrido per pusnis. Gražu žiūrėt!

Dabar, kai pono Enrikės jau dešimtmetis nebėra, aš pagalvoju, kad šiandien jo jau vargu ar kas pasigestų. Tuomet aniedu rašytojai dar buvo jauni, jautrūs žmonėms ir vienas kitam, imlūs gyvenimui ir nepakantūs niekšybei. Dabar gi jie jau pasiekę vadinamąją brandą, žino, ką rašys net už penkerių metų! Kam jiems dabar Enrikė su savo svaičiojimais, išdykavimais, paradoksais? Gal aš ir klystu, bet vis tiek liūdna. Juk ponas Enrikė vargu ar būtų ryžęsis pasikeisti. Ne, ne, jokiais būdais!

Apie paskutinįjį savo susitikimą su ponu Enrike aš papasakosiu, bet man įstrigo dar vienas. Tikriausiai mudu susitikom prie to paties numylėto „Literatų“ baro. Labai netikėtai ponas Enrikė pasiūlė man drauge su juo vykti į Paupį, menkai man pažįstamą miesto kamputį. Vykom pas buvusį provincijos teatro vairuotoją, su kuriuo ponas Enrikė kitados buvo išmaišęs visą Lietuvą. Važiuojam, sakė Enrikė, būsim tikrai maloniai priimti ir dosniai pavaišinti – šoferis ne toks vyras, kad pamirštų puikius gastrolių laikus! Viskas buvo taip, kaip sakė ponas Enrikė – mus sutiko linksmas vešliauasis žmogus, smagesnis net už patį Enrikę! Taip apsidžiaugė mumis, tarsi būtume kokie dovanom apsikrovę giminaičiai iš Amerikos. Tuojau nubėgo pirkt vyno ir iškart atnešė jo labai daug! prasėdėjom iki pirmųjų – ne, ne gaidžių – iki pirmųjų, troleibusų. Per visą naktį aš ištariau gal devynis sakinius – gėriau vyną ir rūkiau. O jiedu viską prisiminė – paneles, žmoneles, recenzijas, vaidmenis, netvarias kilnojamas dekoracijas, netikšas ir genijus, gastrolių maršrutus, anų laikų vyrų ir moterų madas, režisieriaus keistenybes ir įgeidžius, jo šunelį Arielį, gėrimų markes bei kainas ir smagų keistą atvejį, kai net jam, šoferiui, teko vaidinti hercogą.

Iš tų namų išėjom truputėlį numigę, bet labai vangūs. Troleibuse ponas Enrikė iškart užsirūkė! Ne, ne iš įžulumo – jam tiesiog pasirodė, kad mudu vis dar pas tą šoferį, užstalėj... Kai kažkokia ankstyva ponutė paskelbė, kad čia, girdi, troleibusas, kad čia nerūkoma, ponas Enrikė mieguistu balsu atsakė:

– O žinot, madam, pas mus Krokuvoj visuose tramvajuose rūkoma!

Bet tuojau griausmingai nusikvatojo ir užgesino „Pliską“ – buvo tokios trumpos cigaretės, ne tik konjakas. Tačiau mane štai kas nustebino – pasirodo, tas šoferis drauge su ponu Enrike dirba spaustuvėj ir jiedu kone kasdien matosi! Mat kaip. O aš tariasi dalyvavęs šimtą metų nesimačiusių bičiulių susitikime!

– Na ir kas, – pasakė ponas Enrike, – argi tam darbe pasikalbėsi? Ir ne vien tik dėl to, kad ten laiko pokalbiams nėra.

Paskutiniojo savo susitikimo su ponu Enrike būčiau nė neįsidėmėjęs, bet kai sužinojau, kad jis pasimirė – užgeso vieni vieną ir keturias paras pragulėjo negyvas, nes žmona su vaikais buvo išvažiavę į kaimą... pasidarė gūdu. Nejau niekad nebepamatysim šito išdidaus, ironiško, kandaus, linksmo, šaunaus, vienintelio tokio visam mieste šaipūno? Nesakysim jam – „laba diena, pone Enrike!“?

– Tai jau nebe, – palingavo tas niūrus pažiūrėti, kresnas juodabarzdis filosofas iš Raseinių. – Ką užkasė, to nebeatkas!

Tada aš ir prisiminiau paskutinįjį mūsų susitikimą. Gal net ne susitikimą, o susidūrimą –ėjau kažko liūdnas ir užsimastęs, tik staiga pamačiau iš šoninės gatvelės atplevėsuojantį Enrikę. Maniau – nemato jis manęs – buvau toks niūrus, kad visai negeidžiau klausytis jo kandžių pastabų ar patarimų – ir jau tikėjau, kad jis taip ir pralėks pro šalį. Kur tau! Savo radarais jis iš tolo „užpelengavo“ mane, ilgos kojos žengė dar plačiau, ir už kelių sekundžių jis jau buvo šalia manęs, išsišiepė ligi ausų, plojo per petį viena ranka, kita padavė man du rublius ir jau toldamas šuktelėjo:

– Lik sveikas! Skubu! Tau jie gal labiau pravers!

Tikra tiesa, grašgalio prie savęs neturėjau! Dabar mano planai iškart pasikeitė – pas jokių Šimanskus vakarieniat neinu, traukiu tiesiai prie „Literatų“ baro, išeis pusantro šimto „starkos“ ir stiklas sulčių. O toliau – duosis matyt! Tikra tiesa: tą vakarą praleidau smagiai, net susipažinau su puikia mergina, kurią palydėjau į pačius Valakampius ir kone pusmečiui ten apsigyvenau...

Argi galėjau žinot, kad tai paskutinis mano pasimatymas su ponu Enrike? Iš kur? Aišku, kad nė nenujaučiau. Tai šit, tai šit...

Anksčiau aš dar kartais papriekaištaudavau pats sau, kad nė nežinau, kur pono Enrikės kapas, ar jis žolėm apaugęs, ar gėlėm apkaišytas. Ramindavau save, kad to kapo vis tiek nerasčiau ir panašiai. Paskui jau ir taip nebegalvodavau, net pamiršau galvot apie poną Enrikę, kaip beveik ir visi pamiršo. Jei ir prisimindavo kas, tai tik trumpai – kokį juokingą nutikimą ar Enrikės sąmojį... Gal tik tie du rašytojai dar pasikalba apie Enrikę ir po šiai dienai. Aš pagalvoju apie jį, tačiau be jokios širdgėlos: juk tokiems kaip aš Enrikės gyvenimas liko puikiu pavyzdžiu, tokio tik pavydėt belieka! Tokio: svaigaus, greito, įvairaus, pilno visokiausių žmonių, kupino įvykių, mašinų, bokalų, kelionių, scenų, moterų ir prisiminimų... Tokio, kuris lyg volas vis greitėdamas rieda nuo kalno, net zvimbdamas iš smagumo, o apačioj žaliuoja minkšta kaip kilimas kapų žolė...

Gaila, kad aš vis dėlto neradau (nes neieškojau!) to kapo. Tik girdėjau, kad paminklas vis dėlto atsirado, toks cementinis ir nedidelis – vardas, pavardė ir dvi datos... Eh, būtų mano valia, būtinai būčiau užrašęs – „Laba diena, pone Enrike!“ Juodas humoras? Galbūt. Bet ponui Enrikei taip būtų patikę!

1989

Jurgis Kunčinas, *Laba diena, pone Enrike!*, Vilnius: Vaga, 1996, p. 215–225.